Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä laiksi reservipoliisista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 137/2018 vp)

Turvallisuusympäristömme on viime vuosina ollut voimakkaan muutoksen kohteena. Uudenlaiset monimuotoiset ja viranomaisten välisiä rajapintoja hyödyntävät uhkakuvat ovat asettaneet uusia vaatimuksia viranomaisten toiminnalle ja yhteistyölle. Muuttuneessa tilanteessa korostuvat yhteiskunnan ja viranomaisten varautuminen. Reservipoliisijärjestelmä olisi merkittävä lisä poliisin ja siten myös sisäisen turvallisuuden varautumista.

Normaaliolojen häiriötilanteen toteaminen Valtioneuvoston yleisistunnossa, samalla sen hyväksyminen, että poliisin resurssit eivät enää riitä ja reservipoliisien kutsuminen palvelukseen tulisi hallituksen esityksen mukaan olemaan erittäin poikkeuksellinen ja harvinainen tapahtumaketju. Reservipoliiseilta vaadittavaa osaamista on siten tarkasteltava tällaisen päätöksen aiheuttaneen tilanteen näkökulmasta.

Poliisin reservillä varauduttaisiin sellaisia yllättäviä yhteiskunnallisia tilanteita varten, jotka sitovat poliisin omat resurssit tilapäisesti, mutta kuitenkin tavanomaista pidemmäksi aikaa. Kalliomaan (Poliisihallitus) lausunnossa puolustusvaliokunnalle todetaan, että tällaisia tilanteita voivat poikkeusolojen ja puolustustilan lisäksi olla erilaiset normaaliolojen häiriötilanteet, kuten esimerkiksi maahanmuuttoaalto, suuronnettomuus, luonnonkatastrofi tai esimerkiksi nykyuhkakuvien mukainen vieraiden toimijoiden johtama operaatio, jolla pyritään vaikuttamaan yhteiskunnan toimintakykyyn. Hallituksen esityksen pykäläkohtaisissa perusteluissa (4 §) mainitaan, että normaaliolojen häiriötilanteiden aiheuttamia tehtäviä olisivat yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen yleisissä kokouksissa ja yleisötilaisuuksissa, liikenteen ohjaus, turvatarkastukset, eristettyjen alueiden vartiointi sekä kiinniotettujen kuljetukset ja vartiointi. Reservipoliisin tarkoituksena olisi toimia poliisin apuna poliisitoimintaa tukevissa tehtävissä ja samalla vapauttaa ammattipoliiseja koulutuksensa mukaisiin poliisin ydintehtäviin.

Kuten puolustusvaliokunta lausunnossaan painottaa, reservipoliisijärjestelmän käyttöönotto ei saa heikentää suomalaisten korkeaa luottamusta poliisiin. Perus- ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä yhdenvertaisuuden toteutuminen eivät saa vaarantua kahden hyvin erilaisen poliisin tehtäväkenttää palvelevan koulutusjärjestelmän myötä. Tämä on tärkeä näkökulma pohdittaessa ehdotusta reservipoliisijärjestelmän luomisesta, sen eri osa-alueita yksittäin ja yhdessä arvioituna.

Poliisiammattikorkeakoulu on aloittanut reservipoliisin koulutusohjelman suunnittelun yhteistyössä Poliisihallituksen kanssa. Koulutus muodostuu

Järjestyksenvalvojakurssista ja poliisin AMK-tutkinnosta poimituista osista. Moduuleista muodostuva 160 tunnin koulutus tarkoittaa noin 5,5 opintopisteen opintosuoritusta (1 op = 27 h).

Ase- ja ammuntakoulutus edellyttää aseilla tapahtuvan harjoittelun lisäksi erilaisia taktisia, toimivaltaan ja päätöksentekoon liittyviä harjoituksia. Suunniteltu tuntikehys ei ole tähän riittävä, minkä takia ase- ja ammuntakoulutusta ei tulisi sisällyttää lainkaan peruskoulutukseen, vaan tarvitaan erillinen myöhemmin toteutettava koulutuspaketti. Tavoitteena tulisi tältä osin olla vastaava koulutus kuin valmistuvalla poliisimiehellä.

Poliisiammattikorkeakoulussa suunnitellaan seuraavaksi koulutusmoduulien tarkempi sisältö ja pohditaan samalla, miten koulutus on käytännössä toteutettavissa. Poliisiammattikorkeakoulun johdolla tapahtuvia koulutusvaihtoehtoja ovat tässä vaiheessa kouluttajakoulutuksen järjestäminen, kaikkien reservipoliisien kouluttaminen tai näiden kahden mallin yhdistelmä useamman koulutuksen toteuttajan voimin. Kaikki vaihtoehdot edellyttävät koulutuksen suunnittelun ja toteutuksen lisäresursointia. Teemme perustellun esityksen Poliisihallitukselle kevään aikana.

Lähtökohtana koulutuksen suunnittelussa on antaa virkasuhteessa olevalle reservipoliisille valmiudet toimia hänelle kuuluvissa tehtävissä poliisimiehen ohjauksessa. Tarkastelemme koulutuskokonaisuutta muun muassa seuraavien teemojen avulla:

1) Asiat, jotka pitää ehdottomasti opettaa/oppia
(ns. ydinainesanalyysi)
2) osaamistavoitteiden määrittely ja niiden mittaaminen
(esim. verkkotentti, näyttökoe)
3) opetusmenetelmät
4) lähi-, verkko- ja itsenäisen opiskelun määrä ja keskinäinen suhde
5) kouluttajille asetettavat vaatimukset
6) koulutettavilta vaadittavat ominaisuudet ja soveltuvuus sekä jo olemassa olevan osaamisen hyödyntäminen
7) vastuiden jakaminen, jos koulutuksen toteuttajia on useita
(esim. osaamisen mittaaminen)
8) ylläpitokoulutustarpeen ja sen sisällön määritteleminen.

On tärkeää, että myös peruskoulutuksen jälkeen toteutettava ylläpitokoulutus ja toiminnallinen harjoittelu tapahtuvat pedagogisesti kestävällä tavalla, sekä valtakunnallisen opetus- ja toteutussuunnitelman mukaisesti. Lisäksi hyvin suunnitellulla ylläpitokoulutuksella ja harjoittelulla on todennäköisesti suuri merkitys yksittäisen reservipoliisin motivaation ylläpitämisessä ja tehtävän edellyttämän sitoutumisen vahvistamisessa.

Koulutuspäällikkö Matti Hänti

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 30.01.2019 klo 08:56. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.